

**Suomen
Suuriruhtinaanmaan
Rikoslaki**

1889–1894

Alkuperäiset säädökset
Suomen Asetuskokoelmasta

koonnut Markus Lång

Helsingissä 2012

Sisällys

Suomen Suuriruhtinaanmaan Rikoslaki 19.12.1889/39	9
1 Luku. Suomen rikoslain alaisista	9
2 Luku. Rangaistuksista	10
3 Luku. Perusteista, jotka poistavat rangaistavaisuuden tahi sitä vähentävät	13
4 Luku. Yrityksestä	14
5 Luku. Osallisuudesta	15
6 Luku. Rikoksen uusimisesta	15
7 Luku. Rikoksien yhtymisestä	15
8 Luku. Ajasta, jonka kuluessa rikokset ovat pantavat syyteeseen ja rangaistukset täytäntöön	17
9 Luku. Vahingonkorvauksesta	19
10 Luku. Uskontorikoksista	20
11 Luku. Valtiopetoksesta	21
12 Luku. Maanpetoksesta ja muista rikoksista Suomen tahi Venäjän turvallisuutta vastaan	21
13 Luku. Majesteetinrikoksesta, sekä väkivallasta ja kunnianloukkauksesta Keisarillisen perhekunnan jäseniä vastaan	22
14 Luku. Rikoksista ystävydessä olevaa valtiota vastaan	23
15 Luku. Rikoksista maan Valtiosäätyä vastaan ja toisen vaalioikeuden tahi äänivallan häiritsemisestä	24
16 Luku. Rikoksista julkista viranomaista ja yleistä järjestystä vastaan	24
17 Luku. Väärästä valasta	28
18 Luku. Rikoksista sukuoikeuksia vastaan	29
19 Luku. Aviorikoksista	29
20 Luku. Luvattomasta sekaannuksesta ja muusta haureudesta	30
21 Luku. Murhasta, taposta ja muusta pahoinpitelystä	32
22 Luku. Lapsenmurhasta	34
23 Luku. Kaksintaistelusta	36
24 Luku. Rauhan rikkomisesta	36
25 Luku. Rikoksista toisen vapautta vastaan	37
26 Luku. Väärästä ja todistamattomasta ilmiannosta	39
27 Luku. Kunnianloukkauksesta	39
28 Luku. Varkaudesta ja näpistämisestä	41
29 Luku. Kavaltamisesta	42
30 Luku. Pesänkavaltamisesta	43
31 Luku. Ryöstöstä ja kiristämisestä	43
32 Luku. Varastetun tavaran kätkemisestä sekä muusta luvattomasta ryhtymisestä rikoksen kautta saatuun tavaraan	44
33 Luku. Luvattomasta viljelyksestä, metsästyksestä ja kalastuksesta	45
34 Luku. Yleistä vaaraa tuottavista rikoksista	47
35 Luku. Omaisuuden vahingoittamisesta	50
36 Luku. Petoksesta ja väärennyksestä	51

37 Luku. Raharikoksista	54
38 Luku. Epärehellisyydestä ja rangaistavasta voitonpyynnöstä	55
39 Luku. Konkurssirikoksista	57
40 Luku. Virkamiesten virkarikoksista	58
41 Luku. Kirkollista järjestetystä koskevain määräysten rikkomisesta	62
42 Luku. Valtion turvallisuutta tahi yleistä järjestystä varten annettujen määräysten rikkomisesta	62
43 Luku. Hyviä tapoja koskevain määräysten rikkomisesta	63
44 Luku. Hengen, terveyden tahi omaisuuden suojelemiseksi annettujen määräysten rikkomisesta	64

Keisarillisen Majesteetin Armollinen Asetus rangaistusten täytäntöönpanosta 19.12.1889/39 .....

1 Luku. Kuolemanrangaistuksesta	69
2 Luku. Yleisiä määräyksiä vapausrangaistuksista	70
3 Luku. Kuritushuone-rangaistuksesta	74
4 Luku. Vankeusrangaistuksesta	75
5 Luku. Sakosta ja menetetyistä tavarasta	77
6 Luku. Kasvatustaloksesta nuoria rikoksentekijöitä varten	78

Keisarillisen Majesteetin Armollinen Asetus Suomen Suuriruhtinaan- maan uuden yleisen rikoslain voimaannemisesta ja siitä mitä sen johdosta on vaarinotettava 19.12.1889/39 .....

Keisarillisen Majesteetin Armollinen Julistus siitä, että erinäiset nyt
voimassa olevat erityis-asetukset, sikäli kuin niissä olevia käskyjä ei ole
uuden yleisen rikoslainsäädännön kautta muutettu tahi kumottu, ovat
yhä edelleen noudatettavat 19.12.1889/39 .....

Keisarillisen Majesteetin Armollinen Julistuskirja, koskeva 19 p:nä
Joulukuuta 1889 annettu Suomen Suuriruhtinaanmaan rikoslain ja
siihen kuuluvain asetusten voimaannemisen lykkäystä sekä armollisen
esityksen antamista Suomenmaan Valtiosäädylle ensi valtiopäivillä
muutoksesta mainittuun uuteen lakisäädöksen 13.12.1890/27 .....

Keisarillisen Majesteetin Armollinen Julistuskirja siitä, että Suomen
Suuriruhtinaanmaan rikoslaki 19 p:ltä Joulukuuta 1889 ja siihen
kuuluvat asetukset samalta päivältä astuvat voimaan 14.4.1894/17 .....

Keisarillisen Majesteetin Armollinen Asetus erityisistä muutoksista
Suomen Suuriruhtinaanmaan rikoslakiin Joulukuun 19 p:ltä 1889
21.4.1894/17 .....

Keisarillisen Majesteetin Armollinen Asetus, joka koskee 45 §:n muuttamista asetuksessa Joulukuun 19 p:ltä 1889 Suomen Suuriruhtinaanmaan uuden yleisen rikoslain voimaanpanemisesta ja siitä mitä sen johdosta on vaarinotettava 21.4.1889/17	107
Toimittajalta	109
Liite: Rikoslain 23 luku alkuperäisen oikeinkirjoituksen mukaisena	111

Suomen Suuriruhtinaanmaan Asetus-Kokous.

1889. №. 39.

(Julkiluettava saarnastuolista.)

Suomen Suuriruhtinaanmaan Rikoslaki.

Annettu Helsingissä, 19 p:nä Joulukuuta 1889.

Me ALEKSANDER Kolmas, Jumalan Armosta, koko Venäjänmaan Keisari ja Itsevaltias, Puolanmaan Tsaari, Suomen Suuriruhtinas, y. m., y. m., y. m. Teemme tietäväksi: Suomenmaan Valtiosäätyjen alamaisestä esityksestä tahdomme Me täten armossa vahvistaa seuraavan rikoslain Suomen Suuriruhtinaanmaalle, jonka voimaannemisesta, niinkuin myöskin rangaistusten täytäntöönpanosta erityinen asetus annetaan:

1 Luku. Suomen rikoslain alaisista.

1 §. Suomen lain mukaan on Suomen mies tuomittava rikoksesta, jonka hän on tehnyt Suomenmaassa, taikka suomalaisessa laivassa tai Suomenmaata tai Suomen miestä vastaan maan ulkopuolella; samoin muustakin maan ulkopuolella tekemästään rikoksesta, jos Keisari ja Suuriruhtinas määrää, että syyte siitä rikoksesta on Suomessa tehtävä.

2 §. Joka ei ole Suomen kansalainen, mutta tässä maassa tavataan, tuomittakoon

Suomen lain mukaan ja Suomen oikeudessa rikoksesta, minkä hän on tehnyt Suomenmaassa, taikka maan ulkopuolella suomalaisessa laivassa.

Jos sellainen mies Suomen ulkopuolella on tehnyt rikoksen Suomenmaata tai Suomen miestä vastaan; olkoon laki sama, jos Keisari ja Suuriruhtinas määrää, että syyte rikoksesta on tässä maassa tehtävä.

Suomen lakia on silloinkin käytettävä, kun sellainen mies on tehnyt rikoksen Suomen ulkopuolella, mutta sitten saanut Suomen kansalaisoikeuden, sekä Keisari ja Suuriruhtinas määrää, että syyte rikoksesta on

tässä maassa tehtävä.

3 §. Jos maan palveluksessa oleva tekee virkarikoksen; tuomittakoon, joko rikos on tapahtunut maassa tahi maan ulkopuolella, Suomen lain mukaan ja Suomen oikeudessa.

4 §. Jos sellainen rikos, josta 41, 42, 43 tahi 44 luvussa mainitaan, taikka muu siihen verrattava rikos on tehty maan ulkopuolella; tuomittakoon rangaistus ainoastaan silloin, kun laki tahi sopimuskirja erittäin sen säätää.

5 §. Jos rikoksesta syytetty on osaksi tahi kokonaan kärsinyt sen rangaistuksen, joka siitä maan ulkopuolella on hänelle tuomittu; luettakoon, harkinnon mukaan, kärsitty rangaistus pois siitä rangaistuksesta, johon hän rikoksestaan olisi Suomessa tuomittava, taikka pidettäköön se hänen rikoksensa rangaistuksena. Kuitenkin on hän täällä tuomittava viralta pantavaksi, maan palvelukseen kelvottomaksi, viran toimittamisesta erotettavaksi, tahi kansalaisluottamuksensa menettäneeksi, jos Suomen laki rikoksesta sen säätää.

Ulkomaista tuomiota rikosasiassa älköön Suomessa pantako täytäntöön.

6 §. Jos sitä, jolla Suomessa on toisen maan virka, täällä syytetään yleisen lain rikomisesta, minkä hän siinä virassa on tehnyt; on hän tuomittava rangaistukseen ainoastaan rikoksesta yleistä lakia vastaan. Määrättäessä vahingonkorvausta, joka seuraa sellaisessa virassa tehdystä virheestä, käytettäköön Suomen lakia.

7 §. Vieraan vallan lähetystöön kuuluvien rikoksista olkoon voimassa, mikä yleisesti on tavaksi tullut tahi sopimuskirjalla säädetty.

2 Luku. Rangaistuksista.

1 §. Yleisiä rangaistuslajeja ovat:

1. Kuolemanrangaistus.
2. Kuritushuone.
3. Vankeus.
4. Sakko.

Erityisiä rangaistuksia virkamiehiä varten ovat:

1. Viraltapano.
2. Erottaminen viran toimituksesta.

2 §. Kuritushuone-rangaistusta tuomitaan joko elinkaudeksi, taikka määräajaksi, vähintään kuudeksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi, paitse rangaistuksia yhdistettäessä.

Tämä rangaistus määrätään täysin kuukausin, taikka vuosin, taikka täysin vuosin ja kuukausin. Kun, rangaistuksia yhdistettäessä, vankeus on muunnettava kuritushuoneeksi, tuomittakoon kuritushuonetta myöskin täysin päivin.

3 §. Ehdotonta vankeusrangaistusta tuomitaan määräajaksi, vähintään neljäksitoista päiväksi ja enintään neljäksi vuodeksi, paitse milloin pitempi vankeusaika on erittäin määrätty, taikka rangaistuksia yhdistettäessä.

Tämä rangaistus määrätään täysin päivin, taikka kuukausin taikka vuosin, täysin kuukausin ja päivin, taikka täysin vuosin ja kuukausin, sekä rangaistuksia yhdistettäessä täysin vuosin, kuukausin ja päivin.

4 §. Sakkoa tuomitaan täysin markoin. Vähin sakko on kolme markkaa, suurin sakko tuhat markkaa, ellei suurempaa määrää ole erittäin säädetty, taikka sakkoja yhdistettä.

5 §. Sakkoon tuomittu, jolla ei ole varoja sitä täysin maksaa, pidettäköön, sen sijasta, vankeudessa koko sakkomäärästä; ja oi-

keuden tulee, sakkoja tuomitessaan, samalla määrätä vankeusrangaistuksen aika.

Sakkoa vankeudeksi muunnettaessa vastatkoon neljän päivän vankeus korkeintaan kahdenkymmenen markan sakkoa. Jos sakko nousee siitä ylemmäksi sataan markkaan; lisättäköön rangaistukseen yhden päivän vankeus kultakin täydeltä viideltä markalta. Jos sakko nousee päälle sadan markan; lisättäköön rangaistukseen yhden päivän vankeus kultakin täydeltä kymmeneltä markalta, joka menee sadan markan yli; älköön kuitenkaan vankeusaikaa missään tapauksessa määrättäkö yhdeksäskymmentä päivää pitemmäksi.

6 §. Jos rangaistus on erityisen omaisuuden arvon mukaan määrättävä; olkoon se arvo määräävänä, joka omaisuudella oli silloin, kun rikos tehtiin.

7 §. Viraltapano käsittää sen viran menettämisen, jossa rikos tehtiin, taikka jonka syyllinen on sen sijaan saanut.

Niissä tapauksissa, jotka 10 §:ssä mainitaan, sekä myös silloin kun kelvottomuus maan palvelukseen tai kansalaisluottamuksen menettäminen tuomitaan viraltapanon ohessa, käsittää viraltapano sen viran tahi niiden virkojen menettämisen, jotka syyllisellä on.

Oikeudesta eläkerahaan ja muuhun sellaiseen etuun on erittäin säädetty.

8 §. Erotettavaksi viran toimituksesta tuomitaan määrääjäksi, korkeintaan kahdeksi vuodeksi.

Tämän rangaistuksen kautta menetetään rangaistusajaksi palkka-edut siitä virasta, jonka toimittamisesta syyllinen on erotettu.

9 §. Jos se, joka virkarikoksesta on vika-pää viralta pantavaksi tahi viran toimituksesta erotettavaksi, on virka-eron saanut, taikka ei ole virassa vakinainen; tuomittakoon hänelle, viraltapanon sijasta, sakkoa

enintään neljä tuhatta markkaa tahi vankeutta korkeintaan yksi vuosi, ja virantoimituksesta erottamisen sijasta, sakkoa enintään kaksituhatta markkaa.

10 §. Jos virkamies on vika-pää kuolemanrangaistukseen taikka kuritushuoneeseen elinkaudeksi; on hän myöskin julistettava viralta pannuksi.

Jos virkamies on tehnyt rikoksen, josta kuritushuonetta määrääjäksi pitää tulla, ja elleivät asianhaarat ole erittäin lieventävät; on hän samalla tuomittava viralta pantavaksi, vaikkei rikos olekaan virassa tehty.

Virkamies, joka kärsii ehdotonta tai sakon asemesta tuomittua vapausrangaistusta, olkoon, jos hänen on annettu pitää viransa, rangaistusaikana saman etujen menettämisen alainen, kuin viran toimituksesta erotettukin.

11 §. Kun laissa on erittäin määrätty, että virkamies on sellaisesta virassa tehdystä rikoksesta, josta pitää seurata viraltapano, samalla julistettava maan palvelukseen kelvottomaksi; tuomittakoon sellainen seuraus määrääjäksi, vähintään yhdeksi ja enintään viideksitoista vuodeksi. Kun paitse viraltapanoa on tuomittu vapausrangaistusta määrääjäksi, on sellainen kelvottomuus kohta alkava ja vapausrangaistus-ajan jälkeen edelleen kestävä niin kauan kuin tuomiossa on määrätty.

Kelvoton maan palvelukseen on myöskin kelvoton julkiseen toimeen tahi julkisen asian toimittamiseen.

12 §. Virkamiehiksi sanotaan tässä laissa valtion virkamiehet, samoin ne, jotka ovat asetetut hoitamaan kaupunkien, kauppalain, maalaiskuntien, seurakuntien tai muiden yhteisöjen tahi esivallan vahvistamien yleisten laitosten tahi säätösten asioita, sekä ne virka- ja palvelusmiehet, jotka ovat sellaisten virka- tahi hallintokuntien käskyn-

alaiset, ynnä muut, jotka ovat määrättyt tahi valitut julkiseen toimeen tai julkista asiata toimittamaan.

13 §. Jos rangaistusvanki rangaistuslaitoksessa tekee rikoksen, jonka saa sakolla sovittaa; kuritettakoon häntä siellä niin kuin laissa on erittäin säädetty. Saman lain alainen olkoon sekin vanki, joka irtolaisuudesta on pantu työlaitokseen.

Jos katsotaan, ettei rikosta saa sakolla sovittaa; on asia oikeuteen jätettävä ja yleistä lakia käytettävä. Siinä tapauksessa on kuitenkin se, joka ennen on tuomittu kuritushuoneeseen elinkaudeksi, uudesta rikoksestaan, ellei hän siitä ole kuolemanrangaistusta ansainnut, tuomittava pantavaksi valoisaan yksinäishuoneeseen korkeintaan kuudeksi vuodeksi. Jos rikos on törkeä, taikka jos asianhaarat ovat raskauttavat; saapi rangaistusta koventaa:

1. kovalla makuusijalla korkeintaan kolmeksi kymmeneksi vuorokaudeksi, taikka
2. vedellä ja leivällä korkeintaan kahdeksiksi kymmeneksi vuorokaudeksi, taikka
3. pimeällä yksinäishuoneella korkeintaan kahdeksaksi vuorokaudeksi, taikka
4. kahdella näistä kovennuksista taikka kaikilla yht'aikaa.

Jos vanki rangaistus- tahi työlaitoksen ulkopuolella tekee rikoksen; tuomittakoon siitä oikeudessa, elinkautinen vanki niin kuin tämän §:n 2:ssa momentissa säädetään, ja muu vanki sen mukaan kuin 7 luvussa määrätään.

14 §. Kun rikoksesta lain mukaan seuraa kansalaisluottamuksen menettäminen; olkoon syyllinen sellaisen seurauksen kestäessä erotettuna niistä oikeuksista ja eduista, joiden nauttimiseen hyvä maine on tarpeen. Jos hänellä on virka tahi muu yleinen toimi; menettäköön sen.

Kansalaisluottamuksen menettämistä

tuomitaan ainaaksi, milloin rikoksesta samalla pitää tulla kuolemanrangaistus tahi kuritushuonetta elinkaudeksi, mutta muussa tapauksessa määräajaksi, vähintään yhdeksi ja enintään viideksitoista vuodeksi. Kun paitse kansalaisluottamuksen menettämistä tuomitaan vapausrangaistusta määräajaksi; on sellainen menettäminen kohta alkava ja vapausrangaistusajan jälkeen edelleen kestävä niin kauan kuin tuomioissa on määrätty.

15 §. Aika, joka tämän lain jälkeen määrätään vuosin tahi kuukausin, luetaan kalenteriajan mukaan. Päivä on pidettävä samana kuin vuorokausi.

Rangaistuksia yhdistettäessä luetaan kolmekymmentä päivää yhdeksi kuukaudeksi.

16 §. Sen esineen arvo, jonka oikeus on tuominnut menetetyksi, vaan jota se ei ole julistanut hävitettäväksi, menee kruunulle; kuitenkin otettakoon tässä tapauksessa vahingonkorvaus, jota ei saada rikoksenteijältä ulos, esineen arvosta, jos kanne siitä nostetaan 9 luvussa sanotun ajan kuluessa.

17 §. Jos painotuote, kirjoitus tahi kuvallinen esitys on julistettu sisällykseltään loukkaavaksi; ovat ne kappaleet, jotka ovat tekijän, julkaisijan, kustantajan, valmistajan, levittäjän, näytteille-panijan tahi julkisen myyjän hallussa, samoin myös laatat ja kaavat, jotka olivat yksinomaisesti aiotut sen tuotteen valmistamiseen, olkootpa kenenkä omat hyvänsä, tuomittavat menetetyiksi ja käyttämättömyyteen saatettaviksi. Jos ainoastaan joku osa mainitusta tuotteesta havaitaan loukkaavaksi, ja jos sen vähällä vaivalla saattaa muista osista erottaa; tuomittakoon ainoastaan loukkaava osa sekä sitä vastaava laatan ja kaavan osa menetetyiksi ja käyttämättömyyteen saatettaviksi.

18 §. Muutamissa tapauksissa käytetään rikoksen rangaistukseksi muitakin kuin nyt

sanotuita seurauksia, sen mukaan kuin siitä tässä laissa erittäin säädetään.

3 Luku. **Perusteista, jotka poistavat** **rangaistavaisuuden tahi sitä** **vähentävät.**

1 §. Teko, joka muuten on rangaistava, jääköön rankaisematta, jos sen tekee lapsi, ennen kuin on täyttänyt viisitoista vuotta; kuitenkin saakoon oikeus harkinnon mukaan määrätä, että seitsemän vuotta täyttänyt lapsi on pantava yleiseen kasvatuslaitokseen, taikka että vanhempain tahi sen, jonka hoidossa ja valloissa lapsi on, pitää sitä huoneessa toteensaastavasti kurittaa. Sitä älköön kuritettako, joka, sen jälkeen kuin tuomio annettiin, on täyttänyt kuusitoista vuotta.

Elleivät vanhemmat tahi se, jonka hoidossa ja valloissa lapsi on, anna sille määrättyä kuritusta; olkoon toimeenpaneva viranomainen velvollinen pitämään siitä huolta.

Joka on pantu kasvatuslaitokseen, olkoon laitoksen hoidon alaisena niin kauan, kuin laitosta kaitseva viranomainen katsoo sen hänelle tarpeelliseksi, korkeintaan kahdeksantoista vuoden ikään, taikka, edusmiehen suostumuksella, siksi kuin hän on täyttänyt kaksikymmentä vuotta.

2 §. Jos viisitoista, vaan ei kahdeksatoista vuotta täyttänyt tekee rikoksen; tuomittakoon, milloin rikoksesta olisi saattanut tulla kuolemanrangaistus taikka kuritushuonetta elinkaudeksi, kuritushuonetta vähintään kaksi ja enintään kaksitoista vuotta. Muisa tapauksissa olkoon yleistä lajia oleva rangaistus enintään kolme neljänestä kovimmasta rangaistuksesta, mikä kutakin rangaistuslajia rikoksesta on säädetty, ja vähintään pienin määrä, minkä kutakin näistä rangaistuslajeista 2 luvun mukaan saa tuo-

mita. Ellei rikoksesta säädetä muuta yleistä lajia olevaa rangaistusta, kuin kuritushuonetta määrääjäksi; saattaa myöskin tuomita vankeutta enintään kolme neljänestä saman kuritushuone-rangaistuksen pisimmästä ajasta, ei kuitenkaan enempää kuin neljä vuotta, ja vähintään lyhyimmän ajan, joksi vankeutta sanotun luvun mukaan saa tuomita.

Kansalaisluottamuksen menettämisen sijasta tuomitaan kahdeksatoista vuotta nuorempi olemaan määräaika, korkeintaan kolme vuotta, todistajaksi kelpaamattomana.

3 §. Mielipuolen teko, taikka semmoisen, joka ikäheikkouden tahi muun samanlaisen syyn takia on ymmärrystään vailla, jääköön rankaisematta.

Jos joku on joutunut sellaiseen satunnaiseen mielenhäiriöön, ettei hän ole tunnossaan; jääköön teko, jonka hän tässä tunnotomassa tilassa tekee, niinikään rankaisematta.

4 §. Jos jonkun harkitaan rikosta tehdessään olleen täyttä ymmärrystä vailla, vaikkei häntä 3 §:n mukaan voida syyhyn mahdolltomaksi katsoa; olkoon yleistä lajia oleva rangaistus se, mikä 2 §:ssä on säädetty.

Älköön tässä tapauksessa päihtymystä taikka muuta senkaltaista mielenhäiriötä, johon rikoksenteijä on itsensä saattanut, yksinään pidettävä syynä tällaiseen rangaistuksen vähentämiseen.

5 §. Teosta, joka harkitaan tapahtuneeksi pikemmin tapaturmasta, kuin tuottamuksesta, älköön rangaistusta tuomittako.

6 §. Jos joku, suojellaksensa itseään tahi toista taikka omaansa tai toisen omaisuutta aloitetulta tahi kohta päätä uhkaavalta oikeudettomalta hyökkäykseltä, on tehnyt teon, joka, vaikka muuten rangaistava, oli hyökkäyksen torjumiseksi välttämätön; älköön häntä tästä hätävarjeluksesta rangais-

tukseen tuomittako.

7 §. Jos joku luvattomasti tunkeutuu toisen huoneeseen, taloon, kartanoon tahi alukseen, taikka tekee vastarintaa sille, joka verkseltä tahtoo omansa ottaa takaisin; olkoon hätävarjelus niinikään oikeutettu.

8 §. Jos rangaistusvanki tahi muu vangittu henkilö yrittää karkaamaan taikka tekee vastarintaa vanginvartijalle tahi muulle, joka tahtoo karkaamista estää, taikka sille, jonka vartioitavana hän rangaistuslaitoksessa, vankilassa tahi muussa säilyssä, taikka kuljetuksen aikana on, kun tämä on ohjaamassa häntä järjestykseen; taikka jos joku vangittava tahi vankihuoneesta karannut tekee vastarintaa sille, jonka asiana on toimittaa vangitseminen tahi ottaa karannut kiinni, taikka sille, joka siinä on apuna; käytettävään silloinkin sen verran väkivaltaa, kuin karkaamisen estämiseksi, järjestyksen pitämiseksi, vangitsemisen toimittamiseksi tahi karanteen kiinniottamiseksi on tarpeen.

Sama olkoon laki, jos joku muu väkivallalla tahi väkivaltaa uhaten asettuu vastustamaan sitä, joka tahtoo karkaamista estää, järjestystä pitää, vangitsemista toimittaa, tahi karannutta kiinni ottaa.

9 §. Joka 6, 7 tahi 8 §:ssä mainituissa tapauksissa on tehnyt enemmän väkivaltaa, kuin minkä hätä vaatii, olkoon rangaistukseen vikapää; kuitenkin saattaa, asianhaaran mukaan, rangaistuksen vähentää, niin kuin 2 §:n 1:ssä momentissa sanotaan. Jos hätä tahi vaara oli niin pakottava, ettei hän voinut mieltänsä malittaa; älköön häntä rangaistukseen tuomittako.

10 §. Jos joku, pelastaaksensa itseään tahi toista taikka omaansa tai toisen omaisuutta pakottavasta vaarasta, on tehnyt rangaistuksen-alaisen teon, ja jos pelastus ilman sitä olisi ollut mahdoton; tutkikoon oikeus, teon ja asianhaaran mukaan, onko hän teostaan

jääpä rankaisematta, vai onko hän siitä ansainnut täyden tahi 2 §:n 1 momentin mukaan vähennetyn rangaistuksen.

11 §. Jos rikoksen tehnyttä on siitä ilman hänen omaa syytänsä kauan pidetty vankeudessa; luettakoon rangaistuksesta, jonka hän rikoksestaan on ansainnut, asianhaarojen mukaan kohtuullinen määrä pois.

4 Luku. Yrityksestä.

1 §. Kun yritys lain mukaan on rangaistava, eikä erityistä rangaistusta siitä ole määrätty; tuomittakoon rangaistus sen lainpaikan mukaan, joka säättää rangaistuksen täytetystä rikoksesta, kuitenkin vähentämällä yleistä lajia olevan rangaistuksen niin, kuin 3 luvun 2 §:n mukaan vähennetään siltä, joka on täyttänyt viisitoista, vaan ei kahdeksaatoista vuotta.

Jos täytetystä rikoksesta on säädetty kansalaisluottamuksen menettäminen; tuomittakoon sellainen seuraus yrityksestä ainoastaan sille, joka on vikapää kuritushuone-rangaistukseen. Mitä on säädetty viraltapanosta, kelvottomuudesta maan palvelukseen, erottamisesta viran toimituksesta, samoin kuin muistakin seurauksista, joita laki täytetystä rikoksesta määrää, käytettävään myös yritystä rangaistaessa.

2 §. Jos tekijä omasta tahdostaan, eikä ulkonaisten esteiden tähden, on luopunut rikoksen täyttämisestä, taikka ehkäissyt sen vaikutuksen, joka tekee rikoksen täytetyksi; jääköön yritys rankaisematta.

Jos sellainen yritys käsittää teon, joka semmoisenaan on eri rikos; tuomittakoon siitä rikoksesta rangaistus.

3 §. Rikoksen valmistelu rangaistaan ainoastaan silloin kuin siitä on laissa erittäin määrätty.